

ŽUPNIK - VLASTITI PASTIR ŽUPE

Uvod

U Predgovoru o Zakoniku kanonskoga prava 1983, između ostaloga, piše: "Sada se, međutim, više ne može ne znati zakon; pastiri imaju sigurne odredbe prema kojima neka ispravno uređuju vršenje svete službe; zato je svakome omogućeno da upozna vlastita prava i dužnosti i nema mjesta samovolji u djelovanju".¹ Radi toga da župnik što ispravnije: "upozna vlastita prava i dužnosti" prihvatili smo se pravno-pastoralne obrade Kodeksove formulacije: "Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe...", što se kaže u kanonu 519 Zakonika kanonskoga prava iz 1983. godine. Dakle, Zakonik upotrebljava za župnika termin: "*vlastiti pastir*" **pastor proprius**. Tu bi formulaciju svaki član Crkve, posebno biskupi i svećenici trebali shvatiti. Naime, biblijski i teološki sadržaj pojma "pastir" i pravno značenje termina "vlastiti" od presudne su važnosti za shvaćanje župnika.

Stoga naglašavamo da se pastoral kao djelo pastira- svećenika, koji djeluju posredstvom "kanonskog povjeravanja" (usp. kan. 146), razlikuje od evangelizacije i apostolata drugih Kristovih vjernika. Naime, vjernici, laici, đakoni i članovi ustanova posvećenog života pozvani su na apostolat, oni su također članovi Apostolske Crkve, oni su poslani = apostoli. Uostalom, Krist je sve udove Božjega naroda *pozvao* da bi ih *poslao* kako bi potrudili na tome da svi ljudi postanu njegovi učenici. Strogo, pravno govoreći, svi su vjernici pozvani da **pomažu i surađuju** u pastoralnom djelovanju, ali u mjeri koja im se povjeri kanonskim poslanjem odnosno pastoralnom službom. Svi udovi Božjega naroda mogu, prema pravnim propisima, sudjelovati u pastoralu, ali svi ne mogu biti pastiri, odnosno vlastiti pastiri, tj. svim udovima Božjega naroda prema važećem zakonodavstvu ne može se povjeriti da budu vlastiti pastiri župe, kao što su to: župnik, pa-župnik (pa-župa), voditelj (u skupu svećenika) i, ali ne uvijek, župni upravitelj.

¹ Zakonik kanonskoga prava, Glas koncila, Zagreb 1988, str. LXII.

Budući da u pastoralnoj praksi može doći do nepravilnog shvaćanja termina *vlastiti pastir* koji se upotrebljava u Zakoniku kanonskoga prava posebno u kanonima 515, 516 i 519, odlučili smo se, stoga, s pravno-pastoralnog motrišta obraditi značenje odredbe: "župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe".

Župnik - vlastiti pastir župe

Nadahnuvši se na Dekretu II vat. Sabora, "Christus Dominus" o pastirskoj službi biskupa, br. 30, Zakonik kanonskoga prava iz 1983. godine u kanonu 519 pobliže opisuje župnika: "Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe koji vodi pastoralnu brigu za predanu mu zajednicu pod vlašću dijecezanskog biskupa u čiji je dio Kristove službe pozvan, da za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja uz suradnju i drugih prezbitera ili đakona i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi."

Iako se zakonodavac donekle držao poznate izreke: "omnis definitio in iure periculosa est", ipak se može reći da je Kodeks osobu i službu župnika, u kanonu 519 donekle opisao. Mogli bismo s pravom taj opis župnika kako je to učinio Kodeks u naznačenom kanonu nazvati opisnom definicijom župnika.

To ćemo opisno određivanje župnika raščlaniti na pet točaka:

- 1) župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe;
- 2) on vodi pastoralnu brigu za predanu mu zajednicu (župu) (usp. kan. 515, § 1), tako da, uz ostalo, za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja;
- 3) župnik je pod vlašću dijecezanskog biskupa u čiji je dio Kristove službe pozvan;
- 4) on pastoralnu brigu vrši uz suradnju i drugih prezbitera ili đakona;
- 5) također pastoralnu brigu župnik vrši i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi.

Tekst kanona 519 veoma je bogat: doktrinalno, pravno, pastoralno i sociološki. Naime, župa kao zajednica vjernika, kako propisuje kanon 515 § 1, udijeljena je odnosno povjerena je župniku na odgovornost i neposred

ivačanja
ga prava
pravno
iti pastir

ni pastirsku brigu kao njezinu vlastitom pastiru. Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe. Luigi Chiappetta, uspoređuje župnika s biskupom te kaže da kao što je biskup vlastiti pastir dijeceze, da je tako i župnik vlastiti pastir župe u kojoj posjeduje sve ovlasti koje su potrebne da izvršava svoje župske dužnosti.² To je pastirstvo jako naglašeno samim izrazom "vlastiti = proprius". Naime, što znači da je samo jedan jedini svećenik vlastiti pastir određene župe. Time nismo rekli da je župa vlasništvo bilo kojeg župnika već naglašavamo da mu je dotična župa povjerena sa strane dijecezanskog biskupa. Izraz "vlastiti" znači u našem slučaju da nitko drugi na župi nema prava i dužnosti župnika osim onaj svećenik koji je njegov vlastiti pastir. Župa kao takva nije vlasništvo župnika. Ona pripada određenoj crkvenoj strukturi u najvećem broju slučajeva određenoj dijecezi.

s" o par
godine u
jerene mi
ću dijeco
zajednicu
u i drugih
ema prav

Stoga, samim ulaženjem u posjed određene župe imenovani prezbiter = župnik dobiva sve ovlasti koje su mu potrebne kako bi ispravno mogao izvršiti vlastitu župničku službu. Tako, župnik nije kao delegat biskupov na župi koju mu je biskup udijelio da se briga za duše (cura animarum). Naime, iako je njemu povjerena župska služba i time u nekom smislu i župa, župnikova je vlast ipak redovna, tj. pripojena "ipso iure" službi (usp. kan. 131, § 1.). U vršenju te svoje službe župnik je, dakako, pod biskupovom vlasti, tim što govoreći strogo pravno, biskup ne bi mogao tu vlast ograničiti bez dovoljnih razloga, proizvoljno kako hoće, kada bi se biskup svojevoljno ponašao ne obdržavajući važeće propise općeg i krajevnog prava nastala bi nepoželjna i štetna nesigurnost u župsko-pastoralnom djelovanju. Treba naglasiti da, iako je župnik pastir povjerene mu župe da se tu još ne radi o pravoj i vlastitoj vlasti jurisdikcije u vanjskom području što uključuje legislativnu, sudbenu i kaznenu vlast, ali u župi župnik posjeduje veoma široku administrativnu vlast, razumije se, prema kanonima. Pravo priznaje župniku, što je teološki utemeljeno, vlast naučavanja, posvećivanja i upravljanja (usp. kan. 519), koja se ima vršiti u zajedništvu s biskupom i pod njegovim autoritetom.

2. LUIGI CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico*, I, Ed. Dehoniane - Napoli, 1988, str. 617: "Il parroco è il pastore proprio della parrocchia alle sue responsabilità e alle sue cure. Sotto questo riguardo, la figura del parroco è equiparata a quella del Vescovo. L'equazione esiste nello stesso Codice: come il Vescovo è il pastore proprio della diocesi, così il parroco è il pastore proprio della parrocchia, il quale possiede tutte le facoltà necessarie per poter assolvere i suoi compiti."

U naslovu smo rekli da je župnik "vlastiti pastir". Tu su veoma važne te dvije riječi: vlastiti i pastir. Termin pastir je biblijski. Naime, sam Bog kaže za se da je pastir i to na dosta mjesta u Bibliji npr. Post. 48,15; Izaija 40,11; Jeremija 23,3 itd. Isto tako Isus kaže za se da je pastir Iv 10; Mt 15,24. Svetopisamski promatrano, pastir je i vođa i predvoditelj vlastitoga stada, čovjek kadar braniti svoje stado, on je obavezan prema svojim ovcima i poznaje njihovo stanje, prilagođuje se njihovom položaju. Pastirima su se nazivali poglavice, kraljevi i svećenici. Isus sebe naziva pastirom: "Ja sam pastir dobri" (Iv 10, 11). Pastir dobri poznaje svoje ovce, naziva ih imenom, pase ih, brani ih i daje im život. On ih predvodi, vodi i hrani hranom života.

Odnos između pastira i vjernika lijepo opisuje sv. Petar kada kaže: "Pasite stado Božje koje je među vama i nadzirite ga, ne na silu, nego dragovoljno, prema Božjoj volji; ne iz težnje za prljavim dobitkom, nego iz oduševljenja! Ne vladajte okrutno nad dodijeljenim dijelovima Crkve, nego uvijek nastojte biti uzorom stadu! I kad se pojavi vrhovni pastir, primit ćete neveliki vijenac - slavu." (1 Pt 5,2-4).

Župnik je pozvan da zajedno s biskupom sudjeluje u Kristovom poslanju, tj. u Kristovim službama - munera- naučavanja, posvećivanja i upravljanja te da to vrši pod vlašću dijecezanskog biskupa čiji je on, prema Christus Dominus, br. 30 suradnik u pastoralnoj službi kamo ga biskup pošalje. Uostalom, župnik nije "usamljeni radnik" već on svoju pastirsku službu vrši uz pomoć svojih vjernika te uz suodgovornosti i uz suradnju s drugim prezbiterima i đakonima.

Kanon 529, § 1, kaže: "Da bi župnik brižljivo obavljao pastirsku službu, neka nastoji upoznati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi; neka zato posjećuje obitelji, sudjeluje u brigama i tjeskobama, a naročito u žalostima vjernika i neka ih jača u Gospodinu i razborito opominje ako u čemu pogriješe; bolesnike, a osobito one koji su na smrti, neka pomaže s obilnom ljubavlju, brižljivo ih krijepi sakramentima i preporučuje njihove duše Bogu; neka s posebnom brigom prati siromahe, uciviljene, osamljene, progonjene iz domovine i one koje pritišću posebne teškoće; neka se trudi da ženidbeni drugovi i roditelji imaju potporu u obavljanju svojih dužnosti i neka unapređuje rast kršćanskoga života u obiteljima." Ovaj veličanstveni kanon ne treba posebno tumačiti već ga dobro usvojiti i provoditi u djelo. Tu je ukratko, ali jezgrovito prikazan sadržaj župske pastirske zadaće. U

u onome kanonu nema stavke koju bi netko mogao zanemariti i ostati dobri pastir.

Kada Kodeks kaže da je župnik "vlastiti pastir", povjerene mu župe, kako stoji u kanonima 515 i 519. naglašava se pravna i pastoralna činjenica da je samo njemu kao fizičkoj osobi povjerena potrebna briga za određenu župu, tj. određenom svećeniku je povjereno da u smislu kanonskog prava: "pod vlašću dijecezanskog biskupa", vodi brigu za određenu župu. Drugim riječima, župnik upravlja župom tako da vlastite čine upravljanja izvršuje nad osobama i stvarima koje su mu podložne s obaveznom snagom da on kao pastir i povjereno mu stado budu uvijek podložni autoritetu dijecezanskog biskupa. Dijecezanski biskup vrši svoju pastirsku službu i u župi, ali ne neposredno već posredno preko župnika gdje između biskupa i župljana stoji župnik koji je neposredni pastir župljana.

Već smo rekli da je župnikova služba povezana s cijelovitom brigom za duše. Stoga, prema kanonu 150 za takvu se službu traži vršenje svetog svećeničkog reda (usp. kan. 520 § 1, 517 § 2), i kao takav, tj. svećenik koji je primio župsku službu, odnosno brige za duše u kršćanskoj zajednici koju nazivamo na hrvatskom jeziku župa, subjekt je biskupove vlasti pa bio on također svećenik-redovnik i član izuzetih redovničkih ustanova. Naime, prema kanonu 678 § 1: "Redovnici su podložni vlasti biskupa, kojima su dužni iskazivati odanu poslušnost i poštovanje u onome što se tiče dušobrižništva, javnog obavljanja bogoštovlja i drugih djela apostolata." Redovnički svećenici = župnici su, naravno, podložni i svojim poglavarima i vlasti ustanove. Što se tiče uređivanja djela redovničkog apostolata, kanon 678, § 3 zahtijeva, između ostaloga, međusobno savjetovanje dijecezanskog biskupa i redovničkih poglavara.

Iako je župnik vlastiti pastir župe, ipak nad njim nadležni crkveni poglavari imaju nadzor te mogu, a nekada i moraju župniku davati i posebne naredbe, ali uvijek u skladu sa svojim nadležnostima koje ne priječe ili umije župnikovo pastirstvo. Posve je jasno da se za službu upravljanja traže određeni podložnici. To su u našem slučaju župljani koji su povjereni župniku kao njihovu vlastitom pastiru. Sama narav zajednice=župe ne dopušta više neposrednih pastira u jednoj zajednici. Jedno stado traži samo jednog pastira. Ovaj princip ne isključuje pastirsku službu biskupa u svojoj dijecezi ili službu prelata u svojim crkvenim strukturama. I papa i biskupi su pastiri, ali oni pasu Kristovo stado različito od župnika. Papa svojom pri-

matskom vlašću pase cijelu Katoličku crkvu; Biskup je pastir i župnika i župljana, ali redovito ne župljana bez župnika ako on nije ujedno u konkretnim okolnostima ujedno i župnik. Naravno, da nekada biskup može biti župnik, ali on nije župnik zato što je biskup već zato što uz biskupsku službu vrši i u konkretnoj župi župsku. U tom slučaju biskup je vlastiti pastir i biskupije i župe. Samo je vlastiti pastir župe onaj prezbiter ili biskup kome je povjerena župa.

Duga je povijest pravnog izraza "vlastiti pastir" koji se upotrebljava i za župnika. Pravni pisci još prije II. vatikanskog sabora župnika ne nazivaju "vlastiti pastir" već pripuštaju formulaciju "tako kako" ili "kao što" ili "kao" pastir. Čak Crkveni zakonik iz 1917, u kanonu 216, upotrebljava izraz "tanquam proprius eiusdem pastor". To Zakonik iz 1917, u kanonu 216 govori kada govori da svaku biskupiju treba razdijeliti na posebne dijelove, od kojih svaki dio treba da ima svoju crkvu s određenim pukom i posebnim upraviteljem, koji kao njegov pastir vrši dušobrižnu službu. U kanonu 451, § 1, tj. u definiciji župnika ne govori se ništa o vlastitom pastiru već se kaže da je župnik ili svećenik ili moralna osoba. Iako se već prije Kodeksa iz 1917, znalo reći sa strane Crkve ili biskupa župnicima: "Nos pastores vestri sumus; vos autem pastores animarum vobis commissarum". Autori koji su nerado pisali o župniku kao vlastitom pastiru čak su se protivili tome što vjernici npr. u Francuskoj nazivaju župnika pastir. Naime, u toj raspravi da li se smije župnika nazivati pastir jedan je autor čak izjavio: "Finch'e la Francia adoperera la parola pastore per dire parroco, il male non finira". Prije Kodeksa iz 1983. god. pravni pisci su župnika nazivali pastir u širem smislu te riječi, a u užem smislu se nazivalo pastirom samo onoga tko je posjedovao trostruku crkvenu vlast: zakonodavnu, upravnu i sudbenu.³

Codex canonum Ecclesiarum Orientalium, kan. 281, § 1, definira župnika ovako: "Župnik je prezbiter, kojemu se kao osobitom suradniku eparhijskog biskupa, kao vlastitom pastiru povjerava briga za duše u određenoj župi, pod vlašću istog eparhijskog biskupa." Dakle, iako je Zakonik kanona istočnih crkava, proglašen 18. listopada 1990, ipak je ostalo ono "tamquam pastori proprio" slično Zakoniku iz 1917, kan. 216, § 1, što na hrvatski jezik prevodimo "kao vlastitom pastiru". Razlika je za nešto reći: vlastiti pastir od kao vlastiti pastir. Kanon 515, § 1, kaže da je župa povjer-

3. Usp. JOSEPH ROSSI, *De paroecia iuxta Codicem iuris canonici*, Romae 1923, str. 74-75.

Župniku kao vlastitom pastiru, a kanon 519, kaže da je župnik vlastiti pastir župe. Tu nema suprotnosti jer je u kanonu 515 riječ o župi, a u kanonu 519 o župniku.

Sloboda kod postavljanja župnika i političke stranke

Pastoral je djelo pastira, posebno vlastitog pastira. Pravno govoreći, *pastoral je dušobrižništvo* - cura animarum- odnosno u našem slučaju, potpuna briga za duše, a strogo pravno govoreći, potpuna briga za duše ne može se valjano povjeriti nijednom članu Crkve osim onome tko je zaređen za svećenika (usp. kan. 521 § 1; kan. 150). Drugim riječima, služba dušobrižnika ili vlastitog pastira župe postiže se tek nakon svećeničkog redjenja i to kanonskim poslanjem prema odredbama kanonskog prava. Jasna je odredba Zakonika, naime kan. 521- § 1 izričito kaže: "Da bi netko bio valjano postavljen za župnika, treba da ima sveti red prezbiterata."

Nad svećenicima u obavljanju njihove službe i podjeljivanju službe jedino je mjerodavna crkvena vlast. To bi značilo da samo crkvena vlast može nekoga postaviti za župnika i to slobodno od bilo koje građanske vlasti. Naime, "Zadaća je dijecezanskog biskupa da u svojoj partikularnoj Crkvi slobodnim podjeljivanjem popunja crkvene službe, osim ako se pravom određuje nešto drugo" (kanon 157). To "nešto drugo" nikada se ne odnosi na nekoga izvan Crkve.

Posebno treba naglasiti i činjenicu da su župnici prilikom preuzimanja službe prihvatili brigu za sve duše i za sve ljude na određenom području ili u određenoj zajednici. Tu treba izbjegavati, koliko je moguće, pripadnost bilo kojoj političkoj stranci ili nekoj ideologiji ma koliko se ona pripadala katoličkoj nauci i moralu. Oni tj. "Svećenici kao graditelji zajednice kršćana nisu nikada u službi neke ideologije ili neke ljudske stranke, nego, kao vjesnici Evanđelja i kao pastiri Crkve, svoje snage ulažu u duhovni rast i rast Kristova Tijela" (PO, 6). Svećenici su, dakle, pastiri Crkve, oni tu svoju pastirsku službu dobivaju, općenito govoreći, samim zaređenjem jer su oni "povećeni da propovijedaju Evanđelje, pasu vjernike i slave božanski kult" (I, 28). Tako svećenici = župnici, konkretno vlastiti pastiri određenog stana, određene zajednice trebaju sabirati i dovoditi ljude k Bogu. To je pastirski zadatak svih prezbitera, razumije se, da za to moraju imati crkvenu vlast odnosno jurisdikciju. Dakle, cilj je Bog Otac - dovode ljude Bogu Ocu- po

Kristu, tj. Krist je put k Bogu. Župnik, vlastiti pastir župe, prvenstveno je vodja Božjeg naroda i sabiratelj određene zajednice vjernika koju zakonik naziva župom (kan. 515, § 1). U tom smislu župnik vrši svoju pastirsku službu.

Normalno je da župnici trebaju među ljudima: "što više čuvati mir i slagu utemeljenu na pravdi" (kan. 287, § 1). Šta se tiče stranaka treba pripaziti na Kodeksovu odredbu: "Neka aktivno ne sudjeluju u političkim strankama niti u upravljanju sindikalnim društvima, osim ako to, prema sudu mjerodavne crkvene vlasti, traži zaštita crkvenih prava ili promicanje zajedničkog dobra" (kanon 287, § 2). Dakle, vrlo je važno uočiti što Kodeks kaže: "prema sudu mjerodavne crkvene vlasti". Mjerodavna je vlast za župnika njegov ordinarij, on je njegov hijerarhijski poglavar (dekan, biskup, papa), na mjerodavnoj je vlasti trezveno i mudro prosuditi kada se: "traži zaštita crkvenih prava ili promicanje općeg dobra." Opće je dobro: vjera, moral, temeljna ljudska prava, posebno pravda i mir.

Jedan svećenik je župnik ili voditelj

Važeći Crkveni Zakonik odredbom kanona 520, dokida propis kanona 451, § 1, Zakonika iz 1917. godine. Izričito je preuređeno staro crkveno zakonodavstvo i praksa koja je vrijedila kroz stoljeća po kojem je i fizička i moralna osoba mogla biti župnik. Naime, Kodeks iz 1917. godine definirao je župnika: "Parochus est sacerdos vel persona moralis cui parocia collata est in titulum cum cura animarum sub Ordinarii loci auctoritate exercenda" (CIC 1917, 451, § 1). Dakle, i svećenik i moralna osoba je mogla biti župnik tim što se župa povjeravala "in titulum cum cura animarum". Ako je župa bila povjerena svećeniku odnosno fizičkoj osobi, onda je takav svećenik bio pravi župnik - kao vlastiti pastir, ali ako je župa bila povjerena moralnoj osobi onda je dotični svećenik vršio župničku službu u ime moralne osobe kao njezin vikar odnosno župski vikar. Dakle, bio je u ime moralne osobe kao zamjenik. Moralna je osoba i dalje bila župnik a svećenik župski vikar.

Radi jasnoće same stvari treba razjasniti da u današnjoj crkvenopravnoj terminologiji pod pojam moralna osoba ne dolazi nitko drugi nego samo Katolička crkva i Apostolska Stolica koje imaju svojstvo moralne osobe po samoj božanskoj uredbi (kan. 113, § 1, dok su samostani, redovničke zajednice, kanonički kaptoli i župe pravne osobe (prije se njih naziva-

to moralne osobe) koje su u kanonskom pravu subjekti obveza i prava koja odgovaraju njihovoj naravi. Prema važećem Crkvenom zakoniku, svim drugim pravnim osobama može se povjeriti župa, ali te pravne osobe ne mogu biti župnik već je zakonodavac stao na stanovište da samo svećenik odnosno fizička osoba može biti vlastiti župnik.

U važećem Zakoniku je propisano da se više župa ne sjedinjuje niti s kanoničkim kaptolom. U takvoj crkvi koja je istodobno i župska i kaptolska treba izabrati župnika kojega valja odrediti ili između ili izvan članova kaptola. Takav župnik obavezan je na sve dužnosti i ima sva prava i ovlasti koje su prema pravnoj odredbi vlastite župniku (usp. kan. 510, § 1-2). Dakle, u crkvi kanoničkog kaptola može biti netko župnik tko ne pripada kaptolu. U slučaju da je župnik iz osoblja kanoničkog kaptola ili izvan treba prikladno uključiti pastoralne dužnosti župnika i zadaće vlastite kaptolu. To je stoga tako predviđeno da se prije svega prikladno udovolji pastoralnim potrebama župnika, čak ako se sumnja kome pripada milostinja "predpostavlja se da je data župi", tj. ako je utvrđeno nešto drugo onda se treba držati toga kako je utvrđeno (kan. 510, § 3-4).

Tako važeći Zakonik mijenja staru odredbu te propisuje: "Neka pravna osoba ne bude župnik" (kan 520, § 1). Na sličan način, *Codex canonum Ecclesiarum Orientalium* (= CCEO) u kanonu 281, § 2, poput Kodeksa zapadne crkve donosi odredbu: "Pravna osoba ne može valjano biti župnik". U slučaju da je župa ili župe povjerene višem broju svećenika, onda disciplina Istočnih crkava stoji na stanovištu: "ius particulare accurate determinet, quatenus sint iura et obligationes moderatoris, qui actionem communem dirigat atque de eadem Episcopo eparchiali respondeat, et quatenus ceterorum presbyterorum" (CCEO, kan 287, § 2).

Jasna je odredba kanona 526, § 2 u kojem izričito stoji: "Neka u jednoj župi bude samo jedan župnik ili voditelj, prema odredbi kan. 517, § 1, a odbacuje se protivan običaj i opoziva se protivna povlastica." Princip je: jedan župnik jedna župa, a samo u okolnostima kada nema dovoljno svećenika može se istom župniku povjeriti briga za više susjednih župa (usp. kan. 526, § 1). Župnik je dužan voditi brigu za župu od trenutka kada primi župu u posjed (usp. kan. 527, § 1), i od toga trenutka on je njezin vlastiti pastir.

Dijecezanski biskup s pristankom mjerodavnog višeg poglavara može povjeriti župu također kleričkoj redovničkoj ustanovi ili kleričkoj družbi monaškog života ili osnovati je u crkvi ustanove ili družbe, obdržavajući

ipak kao zakon da jedan prezbiter bude župnik župe (kan. 520, § 1). U planiranju postavljanja župnika treba se držati također ugovora ako postoji (ako je župa povjerena poslije Motu proprio Ecclesiae Sanctae pape Pavla VI od 6. kolovoza 1966, koji je stupio na snagu 11.10. 1966. god.), tj. od 11. 10. 1966. god. treba postupati po pismenom ugovoru, kako je to određeno. Bitna je izmjena važećeg Zakonika ta što pravna osoba ubuduće ne može biti župnik.

U slučaju da se pastoralna briga povjeri većem broju svećenika zajednički i pojedinačno "in solidum" onda ni tada svi nisu pravno na rang župnika već voditelj (kan. 520, § 1). Naime tu treba poštivati odredbu kanona 517 gdje se između ostalog kaže da treba obdržavati zakon da jedan od tih svećenika bude voditelj pastoralnog djelovanja, koji neka upravlja zajedničkom djelatnošću i za nju odgovara pred biskupom (kan. 517, §1). Uostalom, skup ili ekipa svećenika kojima je in solidum povjerena neka župa ili više župa istodobno ni u kojem slučaju nisu pravna osoba. Oni župsku brigu za povjerenu župu ili župe vrše prema rasporedu koji oni naprave držajući se uvijek Zakonika i eventualnih partikularnih odredaba.⁴

Župnik upravlja župom, kako smo već rekli, ne kao biskupov delegat nego redovnom vlašću koja je spojena sa službom, kanon 131, § 1, kaže da je redovna vlast upravljanja ona koja je po samom pravu povezana s nekom službom, što je u našem slučaju župska služba. Župnik je bitno suradnik biskupov, stoga župska služba je nezamisliva bez zajedništva s vlastitim biskupom, svećenicima, đakonima, i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi.

"Župa je određena zajednica vjernika..." (kan 515, § 1), ona, gledajući sociološki, treba imati jednoga vođu koji je kompetentan via juris, tim više što sama narav crkvene zajednice traži sabiratelja, podržatelja i vodju koji će Kristovu zajednicu čuvati da ne bi stradala, zalutala ili se raspršila. Taj župnik treba imati trajnu svijest da je Krist Vrhovni Pastir Božjega stada i da je on svetim redjenjem uključen u Spasiteljevo pastirstvo. Naš poznati

4. JURE BRKAN, *Pastoralna briga za župu ili više župa istodobno povjerena "in solidum sacerdotibus"*, Služba Božja XXX/1991, 1, str. 18-28. MARCELLO MORGANTE, *La parrocchia nel Codice di Diritto Canonico*, Ed. Paoline Alba (Cuneo) 1985; *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, Izd. Ludgerus, August 1985, kanoni 515-551.

pastoralni pisac upozorava župnike kada vrlo sadržajno i poučno kaže: "Dok župnik predsjedava vjerničkim zborovima, upravlja liturgijom mjesne crkve, vodi skupine i pojedince te vodi župu u cjelini, ne smije nikada zaboraviti da je on zapravo pastir ljudi, a ne ovaca. Njegovi su župljani osobe, više ili manje zrele, ali sve su djeca Božja i majke Crkve... Jednu vrlo važnu stvar župnik ne smije nikada zaboraviti. Njegovo pastirstvo, očinstvo i vodstvo nije pospodarenje, nego *služenje*. Nije stado radi njega, nego sasvim obratno: pastir je tu radi stada. Nije narod u njegovoj službi, već je on u službi naroda. On je sluga Božji i sluga Božjeg naroda."⁵

Pastir djeluje s drugima i za druge

Župnik, kao svećenik, djeluje *in persona Christi* u povjerenoj mu župi tako da djelovanje svećenika jest djelovanje Krista. Župnik, iako je vlastiti pastir župe, on nikada ne smije djelovati na svoju ruku odvojeno od biskupa. Kodeks ga upozorava također na suradnju sa svećenicima, đakonima te na pomoć koju mu pružaju vjernici laici. Stoga Crkveni Zakonik u kanonu 519 službu župnika stavlja u trostruki odnos: 1. Odnos s Kristom - jer je pravan u dio Kristove službe naučavanja, posvećivanja i upravljanja. To sakramentalno i životno jedinstvo s Kristom mora se uvijek očitovati u djelovanju župnika; 2. Odnos s biskupom - pod vodstvom i vlašću dijecezanog biskupa - župnika na župsku službu postavlja biskup; 3. odnos s suradnja s kolegama prezbiterima, đakonima, te uz pomoć Kristovih vjernika.

Uz pomoć kršćanskih laika

Posebno ćemo se osvrnuti na Kodeksovu formulaciju: "... i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi" (kanon 519). Tu je riječ o već predmjevanoj pomoći vjernika.

Župnik treba biti svjestan činjenice, da je on zaređen za druge te da župniku brigu ima za povjerenu mu zajednicu = župu. On svoju svećeničku službu uglavnom ostvaruje s drugima i uz pomoć drugih. Župnik treba po-

⁵ ŽIVAN BEZIĆ, *Suvremena župa*, Služba Božja, Makarska 1987, str.106-107.

sebno surađivati s drugim svećenicima i đakonima bilo da se radi o milicom ili redovničkom kleru bez neke posebne naklonosti. Više treba surađivati nego za druge raditi bez njih. Iako Kodeks razlikuje kler od laika jer za kler kaže "uz suradnju" (cooperantibus), a za laike "uz pomoć koju mu pružaju" (operam conferentibus), ipak s povjerenim vjernicima treba surađivati kako bi imao pomoć zajedničke akcije na polju pastoralnog djelovanja u cijeloj župskoj zajednici.

Kodeks naglašava pomoć i suradnju što treba i te kako prihvatiti, posebno u gradovima i većim župama posebno gdje ima i svećenika i članovi ustanova posvećenog života, a u naše vrijeme kada vjernici laici i te kako mogu biti od pomoći u izgradnji cjelokupnog Krista-Crkve treba njihovu pomoć i suradnja. Tu se izričito kaže: "uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici". To župnikovo djelovanje i odnosi, razumije se, trebaju biti prema pravnoj odredbi, ne isključujući kreativnost koja ima i te kakvu ulogu u pastoralnom djelovanju.

Kada Kodeks kaže da župnik djeluje: "... i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi" (kan. 519), valja upozoriti i na kanone 536 i 537. Naime, u tim kanonima se govori o dvjema župskim strukturama: župsko pastoralno vijeće (= ŽPV), i župsko ekonomsko vijeće (= ŽEV). I jednom i drugom vijeću predsjedava župnik. I jedno i drugo je radi pronalaženja efikasnijeg dijela župskog apostolata i upravljanja materijalnim dobrima župe. ŽEV se ravna prema pravnim propisima predviđenim u kanonu 532 te odredbama dijecezanskog biskupa te u tom smislu pomaže župniku. Tu može doći do eventualnih napetosti, ali je to vijeće određeno da treba postojati u svakoj župi i pravno je definiranije od ŽPV. Naime, ŽPV je kao pomoć župniku odnosno ono sudjeluje u pastoralnoj brizi župnika u svrhom da pruži svoju pomoć unapređenju pastoralne djelatnosti (usp. kan. 536, § 1).

U radu sa ŽPV i ŽEV može biti i poteškoća. Stoga, pastir župe odnosno župnik treba i te kako poznavati pravila igre u dinamici grupe te svoje nadležnosti i svrhu obaju vijeća. Najprije treba znati da je ŽPV savjetodavno tijelo, a ne naredbodavno. Uz to župnik treba biti otvoreno bilo kojem dobrom savjetu i razborito pristupati svakom problemu odmjerivši dobro što prihvatiti, a što modificirati ili odbaciti. Savjetovao bih svakome pastiru da se, iako se na nje, govoreći strogo, pravno uvijek ne odnosi, drže one koju Kodeks propisuje crkvenim poglavarima kao savjet kada traži mišljenje vijeća: "... iako poglavar nije obavezan prikloniti se njihovu, premda jedno-

mišljenju, ipak bez veoma važna razloga prema svojem sudu neka se odstupi od njihova mišljenja, osobito ako je jednoduš“ (kan. 127, § 2, br. 2). To je mudri savjet crkvenog zakonodavca. Naime, župnik bi se trebao izdržati nad činjenicom kada većina ili svi članovi ne bi prihvaćali njegove prijedloge i stavove. Naime, ipak je činjenica da su u ŽPV i ŽEV probrani imenovani tako da su prema kriterijima župnika i župljana primljeni u članstvo vijeća. Moguće konflikte unutar obaju spomenutih vijeća treba razborito rješivati posežući također za savjetima razboritih svećenika, dekana i na kra-ju dijecezanskog biskupa.

Pastoralna briga za župu i vršenje trostruke zadaće

Kanon 519 kaže da je župnik vlastiti pastir, koji mora voditi pastoralnu brigu - curam pastorem - za povjerenu mu župu te: "da za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja..." što mora obavljati pod biskupovim autoritetom, tj. "pod vlašću dijecezanskog biskupa u čiji je službu Kristove službe pozvan". Službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja župnik ne smije vršiti u određenoj župi bez kanonskog poslanja. Naime, prezbitar tu mogućnost služenja ima ontološki, ali se s tim može služiti u smislu kanonskog povjeravanja, tj. te tri službe primljene svetim ređenjem mogu se vršiti onako i na način kako propisuju kanoni, i to pod vlašću dijecezanskog biskupa u hijerarhijskom zajedništvu. Stoga ćemo, nakon što smo donekle iznijeli naše shvaćanje o župniku koji je vlastiti pastir župe, konkretno i ukratko u ovom prikazu pod naslovom *pastoralna briga (cura pastoralis)* obraditi trostruku zadaću koju ima prezbitar, odnosno župnik u župi. Vrijedno je još zapaziti da Kodeks kanonskoga prava upotrebljava izraz "cura pastoralis" (kan. 519 i 515), a Kodeks kanona istočnih crkava "cura parochiarum" (kan. 281, § 1). Različita pravna terminologija, u našem slučaju, nešto znači, ali o tome drugom zgodom.

1. Služba naučavanja. Prema kanonu 528, § 1, "župnik je obavezan nagurati da se Božja riječ cjelovito naviješta onima koji se nalaze u župi". Župnik treba naviještati Božju riječ u svim okolnostima odnosno u svim situacijama u kojima se može kao svećenik i vlastiti pastir župe naći. Također se mora brigati: "da evanđeoska poruka dopre i do onih koji su odstupili od života po vjeri ili koji ne ispovijedaju pravu vjeru", razumije se na teritoriju župe na kojem stanuju pripadnici raznih vjera i ideologija. Naime, u tom

smislu se nekako može reći da je župa sveukupnost osoba na određenom području i da je župnik pastir svih ljudi, a ne samo elite ili "dobrih" vjernika.

Zakonik kaže da se župnik treba brigati da se Božja riječ cjelovito naviješta (integre), a to znači da treba naviještati Božju riječ ne izostavljajući koji dio crkvene nauke prema vlastitim pobudama, tj. župnici trebaju voditi brigu da propovijedanjem čuvaju, iznose i brane, Božju riječ i Svetu tradiciju ne zaboravljajući "da Crkva svoju sigurnost o svim objavljenim stvarima ne crpe samo iz Svetoga pisma", već i "iz Svete predaje" (DV, 9).

U trećoj knjizi Crkvenog zakonika, pod naslovom o navještaju Božje Riječi, nakon Pape i biskupa, svećenici su ti koji moraju navješćivati Božju riječ. Kanon 757 izričito kaže "Prezbiterima, koji su dakako suradnici biskupa, vlastito je naviještati Božje evanđelje; tu dužnost osobito imaju župnici, jer su povjereni im narod župnici i drugi kojima je povjerena briga za duše..." Budući da župnik ne posjeduje vrhunac svećeništva te iako djeluje kao svećenik in persona Christi njegovo vršenje službe naučavanja uvijek trebaju biti u zajedništvu s biskupom i u ovisnosti o njemu jer je on najbliži biskupov suradnik (usp. CD 30). Drugim riječima, župnik ovisi o dijecezanskom biskupu u cjelokupnom pastoralnom djelovanju. Kanon 762 naglašava da je navještanje Božjeg evanđelja jedna od glavnih dužnosti posvećenih službenika. U tom smislu Zakonik propisuje "Neka župnici u određena vremena, prema propisima dijecezanskog biskupa, prirede one propovijedi koje se nazivaju duhovne vježbe i svete misije ili druge oblike prilagodne potrebama" (kan. 770).

Kanon 528, § 1 općenito stavlja kao zapovijed župniku da se pobrine kako bi se vjernici poučili u vjerskim istinama. Kodeks nije rekao da to sve mora vršiti samo župnik osobno već je na župniku da se pobriga da se Božja riječ naviješta cjelovito. Tko će sve sudjelovati u toj prvenstveno župnikovoj zadaći neka se župnik pobriga i neka učini sve što je u njegovoj moći da se vjernici pouče i hrane zdravom hranom Božje riječi. Tu župnik treba angažirati sve što se angažirati daje, posebno druge prezbitere, đakone, članove ustanova posvećenog života, svjetovnih ustanova, ustanova apostolskog života te poučene katoličke vjernike kako bi se svi unutar župske zajednice stavili na raspolaganje Isusovu poslanju - propovijedanju Evanđelja svakome stvoru - taj mandat dan je na dušu svim kršćanima.

Posebno Crkva poziva sve udove Božjeg naroda, jer je to zadaća cijele Crkve, stoga treba i u naše vrijeme posvijestiti značenje sveukupnog poslanja

svih Kristovih vjernika. To je Isusova zapovijest! To je što se tiče širenja Božje, ali treba se držati propisa Kodeksa iz kanona 766 gdje se propovijedanje u crkvi ili kapeli može dopustiti i laicima...“ Tu treba dobro razlikovati propovijed od homilije. Naime, Kodeks u kanonu 767, § 1, izričito kaže: "Među oblicima propovijedanja ističe se homilija, koja je dio samog propovijedanja a pridržana je svećeniku ili đakonu;" Homilije treba posebno držati u nedjelje i zapovjedne blagdane, a i u svagdane, ako na tim misama djeluje dovoljno naroda. Kako bi se te Kodeksove odredbe obdržavale treba posebno na to da pazi župnik ili rektor crkve (kan. 768, § 4).

Gornje odredbe Kodeksa zakonodavac posebno nabraja u kanonu 528, gdje se župniku kao dužnost stavlja na prvo mjesto držanje homilije u nedjelje i zapovjedne blagdane poučavanje vjernika katehetskome poukom (kan. 528, § 1). Kada je govor o katehizaciji, onda župnik treba voditi prvenstveno računa kako bi vjernike poučio u temeljnim istinama vjere i kršćanskog moralu. Tu bi trebalo i u današnje vrijeme pripaziti da se temeljne istine nauče koliko je moguće čak napamet te da mogu shvatiti što je to sv. Misa i ostali sakramenti i sakramentali te da upoznaju ispravnu katoličku nauku uopće. U katehetskoj pouci treba voditi računa o svim uzrastima, jer Kodeks u kanonu 773 kaže: "Vlastita je i teška dužnost, osobito pastira duša, brinuti se za katehizaciju kršćanskoga naroda, da bi vjera vjernika po naučavanju nauka i po likovstvu kršćanskog života bila živa, izričita i djelotvorna." Kanon 776 upozorava kada kaže: "Župnik je snagom svoje službe dužan brinuti se za katehizaciju izobrazbu odraslih, mladih i djece..." Isti kanon zahtijeva da u tu svrhu na suradnju pozove i druge, a kanon 777 u pet točaka navodi najvažnije o čemu se treba brinuti u katehezi. Župnik se treba brinuti za katolički odgoj, posebno djece i mladeži. Kanon 794, § 2, propisuje: "Dužnost je pastira duša sve poduzeti da bi svi vjernici imali katolički odgoj." Poput biskupa župnici su dužni prenositi poruku spasenja i onima koji su zanemarili vjersku praksu (usp. kan. 383, § 1).

Crkveni Zakonik je posvetio posebnu brigu župskoj katehezi što je, i te kako, posebno u naše vrijeme, potrebno pomnijivo proučavati i provoditi u djelo. Naime, uz razne upute tu se nalaze također pozitivni propisi koji vežu sve udove Božjeg naroda, posebno župnike.⁶ Treba imati na umu da zakone treba poznavati i opsluživati, prema onoj: "Canones (omnis christifidelis latinus observare) debet".⁷

6. PERO SUDAR, *Crkveni Zakonik o župskoj katehezi*, Kateheza VIII/1986, 3, str. 59-64. Cijeli broj citirane Kateheze radi o župi i djelovanju na župi.

7. JURE BRKAN, *Pastoralni ciljevi i tematika novog Kodeksa*, Služba Božja, XXIV/1984, 3, 235-248.

2. Služba posvećivanja o kojoj posebno govori kanon 528, § 2, sastavni je dio svećeničke službe. Župnik je dužan brinuti se da presveta euharistija bude središte župnog okupljanja vjernika. Taj je kanon nadahnut na *Christus Dominus*, br. 30 te na *Sacrosanctum Concilium* br. 42 i 59. Tu je u SC, br. 42 kaže, između ostalog: "... valja se truditi da osjećaj župske zajednice bude živ, ponajpače zajedničkim slavljenjem nedjeljne mise." U br. 5 Saborskog dokumenta *Presbyterorum ordinis* kaže se, uz ostalo, što se ne smije izostaviti kada je riječ o mjestu okupljanja vjernika za slavljenje Euharistije: "Kuća molitve - ... mora biti uredna i čista te prikladna za molitvu i za svetkovanje. Neka prezbiteri nastoje istinski njegovati liturgijsko znanje i umijeće..." Slaveći euharistiju, svećenici djeluju - kao predstavnici Krista in persona Christi (LG, br. 28).

Župnici su se dužni brinuti da se vjernici hrane pobožnim slavljenjem sakramenata. Tu je naglašeno da se brigaju kako bi vjernici često pristupali sakramentima presvete euharistije i pokore i da vjernici svjesno i djelatno sudjeluju u bogoslužju koje župnik mora, pod vlašću dijecezanskog biskupa voditi u svojoj župi. Isti kanon još nadodaje župniku - "neka bdije da se ne uvuku zloupotrebe" - razumije se u župi koja mu je udijeljena.

Kanon 530 nabraja 7 svetih čina koji su župniku posebno povjereni. To bi svaki župnik trebao dobro znati i tim se služiti, ali uvijek fleksibilno tj. tu treba biti toliko širok da i u tim svetim - njemu osobno povjerenim činima - može, ako vidi da je razborito povjeriti i drugima koji su po pravu osposobljeni ili dostojni to vršiti.

3. Služba upravljanja, župnik kao vlastiti pastir povjerenice mu župe treba u svojoj župi biti slika Isusa dobrog pastira i nadahnjivati se na Evandelju posebno po Ivanu 10,14-15: "Ja sam pastir dobri, poznajem ovce svoje i ovce moje poznaju mene, kao što Otac poznaje mene i kao što ja poznajem Oca. I ja dajem život svoj za ovce." Drugim riječima župnik treba upoznati svoje župljane što propisuje i kanon 529, § 1: "Da bi župnik brižljivo obavljao pastirsku službu, neka nastoji upoznati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi; neka zato posjećuje obitelji, sudjeluje u brigama i tjeskobama, a naročito u žalostima vjernika i neka ih jača u Gospodinu i razborito opominje ako u čemu pogriješe..."

Župnik je dužan da podupire laička društva s vjerskim svrhama (usp. kan. 529, § 2). Naime, kako kaže kanon 204, § 1, svi vjernici su pozvani, da svaki prema svojem položaju, vrši poslanje koje je Bog povjerio Crkvi

da ga ispuni u svijetu. Svi klerici, u našem slučaju, tj. kada je govor o župi, župnici trebaju odgovoriti zahtjevu kanona 275, § 2, koji propisuje: "Neka klerici priznaju i promiču poslanje koje laici, koliko im pripada, vrše u Crkvi u svijetu."

U župnikovu službu upravljanja spada sveukupna administracija župe koju vrši on sam podpomognut raznim vijećima posebno pomognut savjetnicima i župskim ekonomskim vijećem, imajući u vidu da upravlja župom uvijek pod biskupovim vodstvom u suradnji s njim i svojim župljanima, posebno prezbiterima i đakonima te članovima ustanova posvećenog života. Nadalje, kanon 532, propisuje: "Župnik zastupa župu u svim pravnim poslovima, prema pravnoj odredbi; neka se brine da se župnim dobrima upravlja prema kann. 1281-1288."

U župnikovoj službi upravljanja služe i župske knjige, župski žig (sigillum), župska pismohrana ili arhiv, župski ured i službeno dopisivanje o čemu posebno govori kanon 535, §§ 1-5. U vođenju župske administracije treba pripaziti uvijek kako na odredbe općeg zakonodavstva tako i na odredbe pojedine Biskupske konferencije, odredbe dijecezanskog biskupa te na odredbe građanskog prava.

Župniku su posebno povjereni neki sveti čini

Budući da je župnik vlastiti pastir povjerene mu župe, po samoj naravi stvari, njemu Zakonik povjerava posebne svete čine taksativno nabrojene u kanonu 530, br. 1-7. Dok Kodeks iz 1917, u kanonu 462 župniku pridržaje (reservatae sunt) neke posebne funkcije, dotle Kodeks iz 1983. župniku posebno povjerava (commissae sunt) nabrojene funkcije time mijenja sam stav prema nabrojanim funkcijama odnosno važeći Zakonik je fleksibilniji. Nadalje, ako je nešto nekome povjereno, to on može lakše drugome povjeriti nego ono što je specijalno rezervirano.

Kanon 530 kaže "Župniku su posebno povjereni slijedeći sveti čini":

I. podjeljivanje krsta. Župniku se posebno povjerava podjeljivanje krsta iako u kan. 861, § 1, izričito stoji: "Redoviti je krstitelj biskup, prezbiter ili đakon, uz obdržavanje propisa kan. 530, br. 1." Isti kanon još u § 2, nabraja tko još može krstiti: katehist, a i svaki čovjek koji ima potrebnu naklonu, te nadodaje: "neka se pastiri duša, osobito župnik, brinu da vjernici

budu poučeni o ispravnom načinu krštavanja." I župnici se moraju držati propisa kan. 862 koji propisuje: "Nitko ne smije, osim u prijeko potrebi, bez potrebne dozvole krstiti na tuđem području, pa ni svoje podložnike."

Redovito krštenje treba obaviti u župskoj crkvi, što je posebno povjereno župniku tim više što se krštenjem krštenik, prijatelovljuje Crkvi posebno župi koja je centar sakramentalnog života. Tim činom krštenik započinje svoje zajedništvo s ostalim u određenoj župi koja je zajednica kršćana u mjesnoj Crkvi, u posebnim slučajevima krštenje se može obaviti bilo gdje, ali uvijek uz dozvolu župnika župe gdje se obavlja krštenje.

2. Podjeljivanje sakramenta potvrde onima koji se nalaze u smrtnoj pogibljivi, prema odredbi kan. 883, br. 3. Kanon 883, uostalom nadodaje da u smrtnoj pogibli može svetu potvrdu podijeliti čak i svaki prezbiter. Po samom pravu ovlast za podjeljivanje potvrde ima još: "i prezbiter koji snagom službe ili naloga dijecezanskog biskupa krsti nekoga tko je prešao dob djetinstva ili nekoga već krštenog prima u potpuno zajedništvo Katoličke crkve."

3. Podjeljivanje popudbine i bolesničkog pomazanja, uz obdržavanje propisa kan. 1003, §§ 2 i 3, te davanje apostolskog blagoslova. Treba znati da bolesničko pomazanje valjano može podijeliti svaki svećenik i samo svećenik iz opravdanog razloga barem s pretpostavljenim pristankom svećenika kome je povjereno dušobrižništvo. Čak se u tom smislu svakom svećeniku dopušta da nosi sa sobom blagoslovljeno ulje.

Nositi bolesnicima presvetu euharistiju kao popudbinu imaju dužnost: župnik, župni vikari, kapelani, te poglavar zajednice u kleričkim redovničkim ustanovama ili družbama apostolskog života svima koji su u kući (kan. 911).

U § 2. spomenutog kanona 911 kaže se za sve služitelje svete pričesti slijedeće: "U potrebi ili barem s pretpostavljenom dozvolom župnika, kapelana ili poglavara, kojega poslije o tome treba obavijestiti, to mora učiniti svaki svećenik ili drugi služitelj svete pričesti."

4. Prisustvovanje sklapanju ženidbe i blagoslov ženidbe. Prema kan. 1108, § 2: "Smatra se da ženidbi prisustvuje samo onaj tko prisutan traži i u ime Crkve prima očitovanje privole onih koji sklapaju ženidbu. "Samo ordinarij ili župnik imaju vlast redovno prisustvovati ženidbi. Da bi

nek) drugi svećenik ili đakon valjano prisustvovao ženidbi, potrebna je delegacija ili ovlast sa strane ordinarija ili župnika (usp. kan 1108, § 1). U slučaju da je župa povjerena "in solidum" onda svi svećenici imaju "ovlast prisustvovati sklapanju ženidbe, kao i sve vlasti davanja oprosta, koje su samim pravom dane župniku, pripadaju svima, ipak se treba vršiti pod ravnanjem voditelja."

5. Obavljanje sprovoda. Zakonik propisuje: "Sprovod za svakoga preminulog vjernika mora se redovito obaviti u crkvi njegove župe" (kan. 1177, § 1). U slučaju da se smrt dogodila izvan vlastite župe i druge odredbe u vezi sprovodnog slavlja nije nam namjera iznositi sve propise već upozoriti da vođenje sprovoda redovito spada na župnika ako se radi o njegovim parohijancima. Iako je slavljenje sprovoda posebno povjereno župniku, ipak on treba biti osjetljiv na zahtjeve rodbine i eventualne želje koje je pokojnik imao za života.

6. Blagoslivanje krsnog zdenca u vazmeno vrijeme, vođenje procesija izvan crkve i podjeljivanje svećanih blagoslova izvan crkve. Iako je biskup veliki svećenik svoga stada, ipak Zakonik među povjerene svete čine povjerava posebno župnicima da u vazmeno vrijeme blagoslivljaju krsni zdenac. Tu je naglašeno "u vazmeno vrijeme" jer je krštenje usko povezano s uskrsnućem. Svečanosti izvan crkve Zakonik posebno povjerava župniku, a isto tako svećane blagoslove izvan župske crkve. U tim svojim funkcijama župnik treba opsluživati liturgijske knjige (usp. kan. 853), u tom smislu usporedi još kanone: 899; 1169; 1170; 1207; 1237; 1241; 1299.

7. Svečanije slavljenje euharistije u nedjelje i zapovjedne blagdane. Posebno povjeravanje župniku - vlastitom pastiru - slavljenje svečanije euharistije u nedjelje i zapovjedne blagdane po sebi je i te kako važno. Naime, tada se okuplja župska zajednica i normalno je da vlastiti pastir predvodi povjereno mu stado. Tim se ne kaže da župnici ne mogu povjeriti nekom drugom svećeniku da slavi euharistiju, ali se stavlja ipak župnicima na znanje da je to njihova prvenstvena dužnost jer je posebno nedjeljno i blagdansko euharistijsko slavlje centar okupljanja vjernik te izvor kršćanskog života.

Župnik je legalni zastupnik župe

Čim je neka župa osnovana, *ipso iure* ona uživa pravnu osobnost u Crkvi: "Župa zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost" (kanon 515, § 3), a kod nas je, prema građanskom zakonodavstvu, župa građansko pravna osoba. Spada na župnika, prema propisima prava, da pravno predstavlja župu u svim pravnim poslovima (usp. kan. 532). U slučaju da je župa povjerena "in solidum sacerdotibus", pravni je zastupnik samo voditelj (kan. 543, § 2, br. 3). Župnim dobrima župnik upravlja prema propisima općeg prava, odnosno prema kanonima 1281-1288 (usp. kan. 532) te prema posebnim odredbama dotične dijeceze.

Plaća i socijalna skrb

Svi župnici dolaze pod kategoriju klerici tako da se na nje također odnosi odredba kanona 281 §§ 1-2, u kojima se izričito naglašava da klerici zaslužuju plaću koja odgovara njihovom položaju. U našem slučaju župskoj službi. Kodeks još upozorava da klerici uživaju društvenu skrb kojom se prikladno zadovoljavaju njihove potrebe, kad obole, onemoćaju ili ostare. Kod nas darovi koje daju vjernici prilikom pružanja pastoralnih usluga uglavnom su izvor materijalnih dobara iz kojih se nekako župnici uzdrže. Stoga, radi socijalne pravde i građanske strukture i crkvene vlasti trebale bi voditi brigu o materijalnom uzdržavanju župnika čija je uloga u društvu toliko važna da je u dosta slučajeva još nezamjenjiva.

Darovi koje daju vjernici onima koji zamjenjuju župnike ili im pomažu kao župski vikari, po sebi ne bi išli osobno župniku da on to kako hoće raspoređuje već bi te darove trebalo pohraniti u župsku blagajnu s kojom bi se upravljalo prema partikularnim zakonima u smislu općih crkvenih propisa. Problem župske blagajne će, barem tako za sada mislim, ubuduće trebati radikalno rješavati u našoj domovinskoj crkvi. Tu vidim i šansu i zavrzanu. Biskupi i redovnički poglavari bi već o toj problematici trebali i te kako razmišljati i eventualno donijeti konkretne odredbe kada je riječ o materijalnim dobrima. Uvijek treba poštivati darovateljevu volju., te točno odrediti što je župsko, što je župnikovo, a što je redovničko itd. Biskup je taj, nakon što se savjetuje s prezbiterijalnim vijećem da garantira propisima župsku plaću i socijalnu skrb kako bi župnici i ostali pastoralni djelatnici više se posvetili

duhovnim nego materijalnim problemima (usp. kan. 531). Posebno to treba razmotriti te adekvatno i pravično riješiti u ovim našim novim demokratskim procesima kada se također započelo vrednovati župski rad sa strane demokratskog društva.

O materijalnim dobrima svećenicima treba govoriti i o tome pisati. Važeći Zakonik propisuje: "U svakoj biskupiji, ako je potrebno, neka se osnuje zajednički fond iz kojega bi biskupi mogli namirivati obveze prema drugim osobama koje služe Crkvi i odgovarati različitim potrebama biskupije, te iz kojega bi i bogatije biskupije mogle pomagati siromašnjima" (kanon 1274, § 3). Naslov drugi, knjige pete : **Vremenita crkvena dobra** (kanone 1273-1289, trebalo bi temeljitije vršiti. Ta se tema ne bi smjela olako zaboravljati, posebno u našim uvjetima života kada pastiri nemaju stalne izvore uzdržavanja i socijalne skrbi.

Svećenici su u dosta slučajeva na ovim našim prostorima prepušteni sami sebi u rješavanju materijalnih potreba što može dovesti i nekada čak dovodi i do kršenja općih pravnih propisa i moralnih načela. Naime, dosta puta su svećenici nesigurni te su radi adekvatno neriješenih materijalnih problema nekada u dvoumici i raskoraku da im se čak nameće pitanje: Kome pripada milostinja i kako je upotrijebiti kada je nedostatna za uzdržavanje crkvene zgrade, svetog posuda i ruha. U dvoumici se svećenici nalaze i onda kada milostinje ima, a on nema materijalnih dobara za preživjeti. Tu može nekada doći također do neshvaćanja svećenika - župnika sa strane župljana i Ordinarijata.

Pastir i vremenita dobra

Iako su problemi uzdržavanja svećenika sve prisutniji, ipak nije naodmet župnike upozoravati da trebaju pripaziti na činjenicu da su oni svećenici Novog zavjeta, a ne Staroga. Svećenike Staroga zavjeta opominju proroci da su "lakomi na dobitak" (Ez 22, 27) ili da svi gramze za plijenom te piše veliki prorok Jeremija: "od proroka do svećenika svi su varalice" (Jr 6, 13); Prorok Mihej opominje svećenike i proroke kada piše: "svećenici njegovi poučavaju radi zarade, proroci njegovi bale za novac" (Mih 3, 11).

Kada se govori o svećenicima Novog zavjeta treba kazati da su svi oni pozvani živjeti poput Krista u čije ime djeluju. Naime, Krist nije bio protiv materijalnih dobara. I on se s njima služio, ali siromašno, tek toliko da

preživi oslanjajući se na Oca koji mu je provideo prijatelje. Materijano Krist nije nikada odbacio kao nešto đavolsko kako se to moglo kroz povijest Crkve pogrešno čuti. Ta prva zajednica oko Krista imala je blagajnu "kesu". Krist je poslao svoje učenike da rade badava, ali je nadodao da "radnik zaslužuje uzdržavanje" (usp. Mt 10, 7-10, 6, 8-10; Lk 9, 3-10). Zajednica za koju se radi, kojoj se navješta Evandjelje, dakako, treba voditi brigu za uzdržavanje službenika kako bi službenik Riječi i oltara mogao bez tjeskobe navještati Evandjelje. Tekst iz sv. Pavla 1 Kor 9, 4-14, naglašava da su Korinćani dužni voditi računa oko uzdržavanja misionara. Pavao izričito kaže: "Kada tko vojuje o svom trošku? Tko sadi vinograd, a ne uživa njegov rod? Tko li pase stado, a mlijeka od stada ne pije? te Pavao nadodaje: "Jednako je Gospodin naredio onima koji navješćuju Radosnu vijest da od Radosne vijesti žive" (1 Kor 9, 14). Pastiri, odnosno župnici trebaju živjeti od župe, ako je to ikako moguće, ako li ne, onda je Ordinarij dužan pobrati se da se svećenicima osigura dolično uzdržavanje iz nekog drugog fonda koji treba funkcionirati u svakoj partikularnoj crkvi.

Pastiri duša trebaju uvijek imati na umu da su vremenita dobra samo sredstva za uzdržavanje, a ne svrha. Treba zaređiti onoga za nadglednika koji nije odan gramzivosti kaže se u Tit 1, 7. Dakle, materijalna dobra su potrebna za pastoralno djelovanje, ali ta dobra ne bi smjela biti kočnica već ubrzavač pa i, ako se tako mogu izraziti, faktor stabilnosti čisto na materijalnom planu.⁸

8. Usp. PERO PRANJIC, *Svećenici i vremenita dobra prema Bibliji*, Crkva u Svijetu, XXVI/1991, 1, str. 36-47.

Umjesto zaključka

Župnik mora imati svijest da je on vlastiti pastir župe koja mu je povjerena. Tu pastirsku brigu za župu župnik uvijek vrši u hijerarhijskom zajedništvu i uvijek u suradnji i pod vodstvom dijecezanskog biskupa koji je zajedno pastir i župnika i župe zajedno. Kao pastir je dužan surađivati sa svim udovima Božjega naroda: prezbiterima, đakonima i svim članovima ustanova posvećenog života. Župnik je pastir, a to znači da svoje stado - župu-župljane treba pasti davajući im uvijek zdravu hranu hraneći ih s dva stola: Euharistija i Biblija. Župnika bi trebala prožimati svijest da je on u službi župljanima, tj. da je on radi župe, a ne da je župa radi njega. On služi poput Krista - Dobrog Pastira, koji nosi svoje ovce-župljane na vlastitim leđima odnosno u vlastitim brigama ne zaboravljajući da su i on i oni udovi jednoga Krista iz kojega struje životni sokovi svim njegovim udovima = župniku i župljanima. Posebno župnik treba voditi brigu oko dva najvažnija vijeća u župi: Župsko pastoralno vijeće i Župsko ekonomsko vijeće. Ta su dva vijeća od dragocjene pomoći te ih treba tako formirati i voditi da uvijek budu dionici njegove pastoralne brige za župu. Posebno je to potrebno živiti u današnje vrijeme kada u izborenoj demokraciji svatko može, ako hoće, sudjelovati u izgradnji župske zajednice. Tu treba posebno biti opreznim i razborit u vođenju ljudi radi kojih je Bog došao na zemlju. Župnik je tu na zemlji u konkretnoj crkvenoj zajednici. To nije obična zajednica ili neka ljudska organizacija već je to zajedništvo Kristovih vjernika koji u župi predvođeni svojim pastikom slave euharistiju i hrane se Biblijom da bi mogli na ovom svijetu već svjedočiti za ono što je Bog obećao onima koji budu vjerovali Božje zapovijedi. I župnik i župljani su pozvani i poslani, ali svatko u svom redu na vlastiti način izgrađivati Crkvu i čovječanstvo.